

Tentti 24.10.2014 klo 8-13

Laskimet ja luentokalvot sallittu, ei muuta sallittua materiaalia.

Kaikki tehtävät 6 pistettä / tehtävä

Tehtävä 1

Vastaa lyhyesti. Perustele vastauksesi.

- Mitä on Knudsen-diffuusio? (1p)
- Miten Quasi-tasapainotilaoletusta voidaan hyödyntää katalyyttisten reaktioiden mekanismeja johdettaessa? (1p)
- Kuinka voit ennakoida ja mahdollisuuksien mukaan minimoida katalyytin deaktivoitumista? (1p)
- Todista, että reaktiossa jota rajoittaa ulkoinen aineensiirto, katalyyttikerroksen pituuden kasvattaminen kaksinkertaiseksi nostaa konversion 50 %:sta 75 %:iin. (1p)
- Miksi pakatuissa katalyyttipedeissä ei voida aina käyttää mahdollisimman pieniä katalyyttipartikkeleita? (1p)
- Mitä tarkoittavat homogeenisessä katalyysissä erityinen (specific) ja yleinen (general) happo-emäskatalyyysi? (1p)

Tehtävä 2

Propeenia hydrataan propaaniksi. Propeenin häviämisen nopeuslauseke on muotoa

$$-r_{\text{propeeni}} = \frac{kP_{\text{propeeni}}P_{\text{H}_2}}{(1 + \sqrt{K_{\text{H}_2}P_{\text{H}_2}} + K_{\text{propaani}}P_{\text{propaani}})^2}$$

Mitä nopeuslausekkeen perusteella voidaan päätellä reaktiomekanismista?

- Adsorboituvatko propeeni ja vety katalyytin pinnalle? Jos adsorboituvat, onko adsorptio molekylaarinen vai dissosiativinen? Perustele. (1p)
- Noudattaako reaktio Langmuir-Hinshelwood vai Eley-Rideal -tyyppistä mekanismia? Perustele. (1p)
- Onko mekanismi single site vai dual site? Perustele. (1p)
- Vapautuuko propaani suoraan kaasufaasiin? Perustele. (1p)
- Mikä on reaktionopeuden määräävä vaihe? Perustele. (1p)
- Esitä mekanismin osareaktiot. (1p)

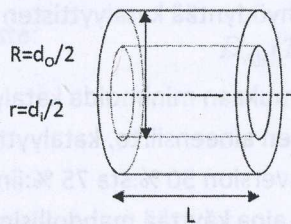

Tehtävä 3

Irreversiibeliä kaasufaasireaktiota $A \rightarrow R$ ajetaan kiintopetireaktorissa isotermisesti paineen ollessa 1 atm. Reaktio on toista kertalukua A:n suhteen (eli $-r_A = \eta k C_A^2$).

Reaktionopeusvakion arvo on $2.5 \times 10^{-3} \text{ m}^6 \text{ mol}^{-1} \text{ kg}_{\text{cat}}^{-1} \text{ s}^{-1}$. A:n syöttökonsentraatio on 12 mol m^{-3} ja tilavuusvirtaus on $0.5 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$. Painehäviön reaktorissa voi jättää huomioimatta.

- Jos reaktiota ei ole aineensiirtorajoitteinen ($\eta = 1$), kuinka monta kiloa katalyyttiä tarvitaan että A:n konversioksi saadaan 90 %?
- Katalyyttipartikkelit ovat ontoja sylinterin tai renkaan muotoisia. Niiden ulkohalkaisija on 2 cm, sisähalkaisija 1 cm ja pituus 2 cm. Katalyyttipartikkelien tiheys on 3000 kg m^{-3} ja A:n efektiivinen diffuusiokerroin on $1 \times 10^{-7} \text{ m}^2 \text{ s}^{-1}$. Arvioi sisäisen tehokkuuskertoimen (η) arvo katalyyttipedin alussa sekä lopussa. Voit olettaa, että ulkoinen aineensiirtovastus ei vaikuta reaktionopeuteen, ja että katalyyttipartikkelit ovat isotermisiä.

Thielen moduulin yleinen muoto kaiken muotoisille ja kokoisille partikkeleille:

$$\Phi_n = \frac{V_p}{S_p} \sqrt{\left(\frac{n+1}{2} \frac{S_a k \rho_p C_A^{n-1}}{D_e} \right)}$$

missä katalyyttipartikkelien karakteristinen pituus, V_p/S_p , on 0.002 m. Ominaispinta-alan, S_a , voit jättää huomioimatta koska se on laskettu mukaan reaktionopeusvakioon. Jos $\Phi_n < 10$, niin tehokkuuskertoimen (η) voi laskea yhtälön

$$\eta = \frac{\tanh(\Phi)}{\Phi}$$

avulla. Jos $\Phi_n \gg 10$, tehokkuuskertoimen yhtälö supistuu muotoon

$$\eta = \frac{1}{\Phi}$$

- Kuinka monta kiloa katalyyttiä tarvitaan, kun sisäinen diffuusio määrää reaktionopeuden jotta A:n konversio olisi 90 %? Voit edelleen olettaa, että ulkoinen aineensiirtovastus ei vaikuta reaktionopeuteen. Pohdi, miksi katalyyttimäärä tässä ja a)-kohdassa poikkeavat huomattavasti toisistaan.

Tehtävä 4

Dimeeriä (A_2) valmistetaan panosreaktorissa alkeisreaktiolla $2A \rightarrow A_2$ nestefaasissa. Reaktiossa käytetään metallikatalyyttiä, joka deaktivoituu noudattaen nollatta kertalukua aktiivisuuden suhteen.

Deaktivoituminen on konsentraatiosta riippumatonta. Reaktoria ajetaan isotermisesti vakio-tilavuudessa. Kuinka suuri konversio reaktorissa lopulta saavutetaan?

Reaktionopeusvakion arvo kyseisessä lämpötilassa on $0,01 \text{ dm}^6 / (\text{g}_{\text{cat}} \text{ mol min})$ ja deaktivoitumisen aikavakion arvo $0,01 \text{ min}^{-1}$. Reaktorin tilavuus on $0,5 \text{ dm}^3$ ja se sisältää alkutilanteessa $0,5 \text{ g}$ tuoretta katalyyttiä ja 5 mol A :ta.

